



**Suomen köyhyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin:**

## **Lapsiperheiden sosiaaliturvan jälkeenjääneisyys korjattava**

**Sosiaaliturvan uudistamista valmistelleen SATA-komitean esitykset olivat pettymys lapsiperheille. Komitean esitykset sisälsivät vain vähän ehdotuksia lapsiperheiden sosiaaliturvan parantamiseksi ja lasten kokeman köyhyden vähentämiseksi.** Loppumietinnössään SATA-komitea sivuutti tammikuussa 2009 antamansa hyvät linjaukset lapsiperheiden sosiaaliturvan kehittämisestä.

**EAPN-Fin vaatii, että sosiaaliturvan uudistamisen jatkovalmistelussa lapsiperheiden sosiaaliturvaa parannetaan.**

**Lapsiperheiden sosiaaliturvan yleisinä kehittämistoimenpiteinä EAPN-Fin esittää, että**

- lapsilisien indeksiin sitomisen yhteydessä vuonna 2011 ensimmäisestä ja toisesta lapsesta maksettavat lapsilisiä korotetaan vähintään 130 euroon ja kolmannesta lapsesta maksettava lapsilisiä vähintään 161,50 euroon
- lapsilisiä maksaminen ulotetaan 17-vuotiaisiin lapsiin
- vähimmäisvanhempainpäivärahan tasoa korotetaan
- kotihoidon tuen hoitorahaa korotetaan siihen saakka kun lapsi täyttää 1,5 vuotta
- osittaisen hoitorahan taso nostetaan (90 euroa/kk vuonna 2010) vähintään 150 euroon
- opiskelijalapsiperheiden toimeentulon tukea kehitetään asiaa selvittäneen työryhmän esittämällä tavalla (Opiskelijaperheet ja opintotuki, OPM 2009).

**Yksinhuoltajaperheiden sosiaaliturvan parantamiseksi EAPN-Fin esittää, että**

- lapsilisiä yksinhuoltajakorotuksen ja elatustuen tasoa nostetaan
- yksinhuoltajavähennys sisällytetään kunnallisveroon.

**Heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien lapsiperheiden tilanteen helpottamiseksi EAPN-Fin esittää, että**

- lapsilisiä muutetaan etuoikeutetuksi tuloksi, jota ei oteta tulona huomioon toimeentulotukea myönnettäessä, ainakin sellaisissa tilanteissa, joissa perhe saa pitkäaikaisesti toimeentulotukea.

**Lapsiperheiden köyhyden taustalla on vanhempien työttömyyttä, osa-aika- ja pätkätyöllisyyttä, työmarkkinoilta syrjäytymistä, pienipalkkaisuutta ja sosiaaliturvan riittämättömyyttä.**

**Lapsiperheiden sosiaaliturvan rapautumisen seurauksena yhteiskunnan osallistuminen lapsista aiheutuvien kustannusten kattamiseen on ohentunut.** EAPN-Fin muistuttaa, että oikeudellisesti velvoittavassa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa turvataan lapsen oikeus sosiaaliturvaan ja riittävään elintasoon.

**Lapsiperheiden köyhyys on riskitekijä lasten ja nuorten kehitykselle ja hyvinvoinnille.** Lapsiperheiden köyhyden vähentäminen on tärkeää myös terveyserojen kaventamisessa, sillä sosioekonomiset tekijät selittävät suuressa määrin terveyseroja Suomessa.

**Lapsiperheköyhyys on uhka vanhempien jaksamiselle ja vanhemmuuden voimavaroille.** Vanhemmuus ja vanhemmuuden voimavarat eivät ole muuttumaton tila, vaan perheen olosuhteet, kuten taloudellisten voimavarojen niukkuus, vaikuttavat vanhempien toimintaan ja jaksamiseen vanhempina.

**Köyhyys ja pienituloisuus ovat yhteydessä terveyteen ja hyvinvointiin.** Hyvin koulutettujen ja hyvin toimeentulevien terveys on parempi kuin vähemmän koulutettujen ja pientuloisten terveys. Sosiaalinen eristäytyminen ja stressi ovat yhteydessä heikkoon terveyteen. Sosiaalinen osallistuminen lisää terveyttä. Terveysteen vaikuttaa sekä taloudellinen asema että asema työmarkkinoilla. Köyhät ovat vähemmän terveitä kuin hyvin toimeentulevat ja työttömät ovat sairaampia kuin työssäkäyvät. Köyhyys on avaintekijä myös ennustettaessa sairastuvuutta väestötasolla. Terveysteen liittyvä epätasa-arvo liittyy toisaalta yksilön geneettisiin ominaisuuksiin ja hänen omiin elämäntapavalintoihinsa ja toisaalta yksilön koulutus-, työ-, ja harrastusmahdollisuuksiin.

**Myös mielenterveyteen vaikuttavat sosioekonomiset tekijät.** Heikossa taloudellisessa asemassa olevien mielenterveydellinen haavoittuvuus voi WHO:n mukaan selittyä mm. sillä, että he joutuvat kokemaan paljon epävarmuutta, kuten työelämän ja toimeentulon suhteen, toivottomuutta ja nopeita sosiaalisia muutoksia.

**Lapsiperheiden kokemus köyhyys lisää riskiä lasten sijoituksiin kodin ulkopuolelle.** Lasten sijoittamista laitoksiin pidetään laajalti viimeisenä keinona erinäisten perheiden tukipalveluiden ja perhehoidon jälkeen. Tästä huolimatta lasten määrä laitoksissa on säilynyt ennallaan tai jopa kasvanut useissa EU-maissa. Köyhyys ja aineellinen puute eivät saa olla syynä lapsen sijoittamiseen, mutta se on selvästi perussyy monissa EU-maissa. Se, ettei ole saatavilla tietoa köyhyyden, sosiaalisen syrjäytymisen ja lasten sijaishuollon keskinäisistä yhteyksistä hämärtää sitä todellisuutta, että köyhyydellä on vaikutusta sijoituspäätöksiin. Tämän ymmärtäminen auttaisi kehittämään parempia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä.

Käytettävissä olevat tilastot (EUROCHILD - Children in alternative care - National Surveys - 2nd Edition January 2010) antavat selvää näyttöä siitä, että sijoitetut lapset - ja erityisesti laitoshoidossa olleet - päätyvät todennäköisemmin itse lopulta asunnottomiksi, tekevät rikoksia, hankkivat lapsia alle 20-vuotiaina ja joutuvat antamaan myös omat lapsensa huostaan.

EAPN-Fin muistuttaa, että **yhteiskuntavastuu sisältää ekologisen, taloudellisen, poliittisen ja kulttuurisen kestävyuden ohella sosiaalisen kestävyuden.** Jokaisessa yhteiskunnassa tulisi panostaa sosiaalisiin tavoitteisiin. Kyse on kansalaisten tarpeiden laajemmasta huomioonottamisesta. Jos huomio kiinnitetään vain perustarpeiden tyydyttämiseen, henkisemmät tarpeet jäävät taka-alalle.

**Myös suomalaisessa yhteiskunnassa on uhkana polarisaatiokehitys.** Jos tuloerot kasvavat ja eri sosiaalisissa piireissä toimivat ihmiset erkaantuvat toisistaan, kuilujen mahdollisuus kasvaa. Mahdollisuudet tehdä vastakkainasetteluja ehkäiseviä tulkintoja ja mahdollisuus purkaa ristiriitoja heikkenevät. Vastapainoksi on kehitettävä ja ylläpidettävä erilaisten ihmisten liittymistä mahdollistavia rakenteita. Lasten osalta näitä ovat erityisesti päivähoito, perusopetus, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta sekä avoin kansalaisjärjestötoiminta.

**Kohtaaminen tapahtuu sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin osallistumisen kautta.** Yksilön kannalta, erityisesti kasvavan lapsen ja nuoren kannalta, on keskeistä, että tulee kohdatuksi omana itsenään ja kokee siten osallisuutta, liittymistä, identiteetin rakentumista ja omien voimavarojen käyttöön saamista. Tämä kaikki lisää yksilöiden välistä luottamusta sekä kasvattaa vastuuseen omasta elämästä, lähimmäisistä, koko yhteiskunnasta.

*Lisätietoja:*

*Esa Iivonen*

*johtava asiantuntija, lapsen oikeudet ja lapsi- ja perhepoliittinen vaikuttaminen*

*Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry*

*puh. 075 324 5581, 040 757 9950, sähköposti esa.iivonen@mll.fi*

*EAPN-Fin – Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto – on avoin köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan toimiville järjestöille, ryhmille ja kansalaisille. Verkosto on perustettu vuonna 1994 ja siihen kuuluu 33 järjestöä tai muuta yhteisöä. Lisäksi sillä on yksityisiä ihmisiä tukijäseninä. EAPN-Fin on Euroopan köyhyyden vastaiseen verkoston, European Anti-Poverty Networkin eli EAPN:n jäsen.*

*Euroopan unionissa vuosi 2010 on köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi.*